

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:

Budapest, V. ker. főút 30. sz.
II. emelet, 18. ajtó,hová az előfizetési pénzek,
kéziratok és fölszólamlások
küldendők.Bérmertelen levelek el nem
fogadtatnak.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

SZOMBATI UJSÁG.

ZSIDÓ VALLÁSI, KÖZSÉGI, TÁRSADALMI ÉS KÖZMÜVELŐDÉSI

HETILAP.

Előfizetési díj:

Egy évre 6 frt
Fél évre 3 „
Negyedévre 1 „ 60 kr.
Egyes szám 12 „

Hirdetési díj:

Egy kéthasábos petitsor 10 kr
Többszörös hirdetésnél 7 „
Nyilttér sorja 20 „
Bélyegdíj 30 „
minden beigtatás után.Felelős szerkesztő: **Zsengeri Samu.**

Megjelenik hetenként egyszer.

Társszerkesztő: **Grosz Viktor.**

Tartalom: Egy komoly szó a hazai zsidósághoz. Schnekendorff B.-től. — Jóakaró intés. — Mi a nemzet. Dr. Jelinek Adolf-tól. — Tarcza: Miért imádkozunk héber nyelven. Dr. J. M. Jost után. — Iskola és nevelés: A hazafias szellem a zsidóiskolában. — Levelezések. — Különfélék — Szerkesztői posta. — Hirdetések.

Egy komoly szó a hazai zsidósághoz.

I.

Mielőtt elibém tüzött tárgyamra rátérnék, legyen szabad magyar hitsorsosimat mindjárt bevezetésemben arról biztosítani, hogy a legcsekélyebb indulatosság avagy elfogult pártnézet nem vezeti tollamat. A leghigadtabb megfontolás és dús tapasztalat után teszem meg észrevételeimet a magyar zsidóság színe-java előtt. Közéletünknek minden jelentékenyebb mozzanatait s hullámzásait évek hosszú során át éber figyelemmel kísérem, Mikor a hullámok vészthozólag tornyosultak és a hazai zsidóság egyetértése fölött összecsapkodtak, e borzasztó és közéletünket minden idegeiben megrázkodtató jelenység előtt nem álltam közönyösen, tétlenül, hanem szerény erőmből kitelhetőleg — bár hasztalan — azoknak lecsillapítására igyekeztem. — Ismerem népem történelmi életének balsorsu és fényderült pházisait. jó és rossz hajlamait, erényeit, kiváló tehetségeit, ösztöneit és hibáit. Szívem minden szálai a kegyelet, vallás és szeretet fonalán vannak sorsához fűzve, és csakis mindenfölképp táplált hazaszeretetem versenyezhetne vele sikeresen. Mint minden közérdekeink iránt érdeklő, jó érzületű zsidó hazafi, én is vérző szívvel szemlélem a közel multban keblünkben lejajlott események szomorú fejlődését. Az időtől, mely a legsajgóbb fájdalomnak is megteremti enyhülését, reméltem a magyar zsidóságon ejtett mély tátongó seb beheggedését is, de csalatkoztam. A seb még folyton tátong és ámbár mindnyájunk szenvedünk fájdalmas, sorvadozó hatása alatt, végképeni begyógyítására még sem gondol senki. Az idők enyhítő ereje itt be nem bizonyult, legfölképp, hogy elaltatá az értelmes férfiak jó lelkiismeretét, és míg ezek szép csendesen — mint ildomos emberekhez illik — magukat meghuzták s a kedves tétlenség álmába merültek és abban még folytonosan szenderegnek, az alatt a roszhirű elemek nyakra-főre pajzánkodnak, majd az „iszur“, majd a „cherem“ labdáját dobván egyre, másra csak úgy ártatlan kedvtelésből. Valóban gyönyörű játék ez! Talán nekem is jut belőle valami. Bizony nem tréfa dolog ez, míg jobbaink e veszélyes játékot csak nézik,

nézik és nagy bölcsen hallgatnak. Mindjárt be is valom nyiltan, hogy bizony én is soká azon tünődtem, valjon nem lenne e jobb, előnyösebb — legalább reám nézve — nem bolygatni egy olyan kérdést, mely méhében egész seregét a háborgó, rosz szellemeknek rejti, egy elyan kérdést, melyet a hivatott intéző körök ugy látszik, az elposványodásnak akarnak átengedni, vagy — a mi valószínűbb — arra nézve nem tartják az időt elérkezettnek, hogy közmegvitatás, közérdeklődés tárgyává tegyék.

Lehet, hogy e tekintetben igazuk is van, hisz csakis ők tudhatják aanak okát legjobban, hogy miért hagynak oly nagy fontosságú kérdéseket, a melyek sok tekintetben kultura kérdések is, eliszaposodni, melyeknek hullámain a közvélemény oly hatalmasan verdesett, hogy különféle pártnézetre törődtek; hogy miért hagynak a zsidóság közügyei iránti közérdeklődést mindinkább restebbé válni; miért engedik a közönyös-séget megszokni, a tétlenséget megkedvelni. Ugy látszik, mintha örökké egy helyben akarnának maradni. Lehet, hogy megvannak győződve arról, hogy még mindig hallgatni kell, hallgatni mélységesen, mint a sir, hogy még mindig türelemre, végtelen türelemre van szükség, míg többé se kérdés nem lesz, se türelemre nem lesz szükség. Ez volna aztán a kérdés legalaposabb és leggyökeresebb megoldása! Elhiszem! csak hogy az efféle eljárás lehet bölcs is, kényelmes is, de annyi bizonyos, célhoz vezető nem. Annyival inkább is bizonyos ez, minthogy a gonosz szellemek legkisebb hajlamot sem tannsitának a hallgatásra, a szunyadozásra, sőt inkább nagyon mozgékonyak, elevenek, élénkek, fürgék. Hitközségről hitközségre futkosnak, röpködnek, mindenütt a viszály, pártoskodás s ellenségeskedés magvát hintvén el s az elkeseredettség nyomait hagyván maguk után.

Ez az alattomban áskálódó, lelketlen izgatás, mely existenciákat pusztit, érzelmeket irt, érdekeket leront, személyeket gyaláz, tekintélyeket lealáz, becsületet sért, jellemet bánt egyrésztől, míg másrésztől a mindinkább érezhetővé váló, és már-már nagy dimenziókat öltő léhaság, könnyelműség, apathia legszentebb érdekeink iránt tapasztalható. Ez a szomorú jelenség és nem más szolgálhatnak inditóul arra, hogy hitsorsosaimhoz néhány komoly szót intézzek, hogy figyelmöket a helyzet komolyságára irányozzam, a bonyodalmak mielőbbi megoldására, a bajok gyors elhárítására felhivjam és e célra

való közreműködésre, a helyzet tisztázására felkérjem. Jól tudom, hogy sokféle gyanúsításoknak, támadásoknak teszem ki magamat, mert a ki bajaink szellőztetésével alaposan foglalkozik és ebbeli háladatlan működésében az egyik vagy másik pártárryalatot majd enyhébben, majd súlyosabban érinti, a mi a dolog természeténél fogva ki nem kerülhető, az rendesen nem épen a legtisztességesebb fogadtatásban részesül, sőt inkább a rágalmak, elferdítések egész özönével árasztatik el, mintha Isten és a tisztaság dicsőségére „tischakabin sel majim tehorim“-ot akarnának fejére önteni. Már maga az a körülmény, hogy soraim ezen részrehajlatlan irányu lapokban jelennek meg, melyeknek a felvilágosodás, művelődés minél nagyobb fokra való emelése, minél tágasabb körben való terjesztése, elég okot szolgáltat majd bizonyos köröknek, hogy nem épen udvarias, szelid módon éreztessék velem magas elégedetlenségöket. Elvárom, legkevésbé sem fog meglepni, sőt ha nem is jogosultnak, de természetesnek találok, hogy ez megtörténjék. A kiknek valamiképen érdekében van, a magyar zsidóságban tényleg létező meghasonlást meggyökeresíteni, a surlódásokat, elkeseredettséget, minél nagyobbra fokozni, a kik nem éreznek lelki furdalást, mikor a szenvedélyeket izgatják, a pártviszályt megörökítik, az ősrégi jó hirnévnek örvendett zsidó testvériességet megmérgezik, a kedélyeket mindinkább egymástól elidegenítik, az érdekközösséget megsemmisítik, az összetartó kapcsolatot szétszakítják, az egymáshoz való ragaszkodást, barátságot, vonzalmat elfojtják; mondom, a kiknek érdekében van mindezen fényes erényeket mély homályba borítani, melyek mint tündöklő csillagok áraszták el fényüket a zsidóság társadalmi egén, azoktól elvárható most is, hogy minden rendelkezésükre álló eszközöket — legyenek azok erkölcsi szempontból megengedhetőek, vagy helytelenek — fel fognak használni, hogy szavaim hatását elgyöngitsék, vagy már csirájában elfojtsák.

Már hallani vélem a vészharang kongását, megszólal a kürt, harsog a riadó, hogy ébredjenek fel az istenért a hívők, mert közeleg a vész, veszélyben forog a hit, a zsidó vallás, mert ime rémséges látvány mutatkozik ismét a zsidóság láthatárán és ez a rémséges, ez a rettenetes — a béke szelleme.

Kérem tisztelt olvasóimat, kik a közelmúltban lezajlott szenvedélyesen viharzott tesvérharcz lefolyása alatt önálló gondolkodási tehetségöket el nem veszíték, vagy akár azokat is, kik a rohamos, pártárral által elkapva, többé kevésbé részt vettek a küzdelemben, de a pártütés után józan észtehetségöket s a higgadt megfontolási erőt ismét visszanyerték, vallják be őszinte férfiasággal, nem-e ez a rendszeresített és fájdalom eddig sikerrel és hatással alkalmazott taktikája a vérmeseknek valahányszor és a bárhol békét, egyezkedést hirdető lelkesült szavak hangzottak föl, valahányszor és a hol a hazai zsidóság közérdekei iránt lelkesülő férfiak kedélyeit egyesülésre törekvő nemes érzelmek hozták mozgásba, azokat ugyan is, kik a pártnézetek egymástól eltérése daczára is, a zsidóság minden egyes tagját, testvéröknek nézik, hitrokonaiknak vallják? Azért is én ez alkalmmal nem azon egyesekhez intézem szavamat,

kik a helyzet jobbra fordultára egyáltalában közreműködni nem akarnak, a fenforgó kérdés tisztázását elvileg nem kívánják, hanem igen is intézem a hazai zsidósághoz, melyről föltennünk nem szabad, hogy anuyira sülyedt volna, miszerint megfélekedhetne legfőbb, legnemesebb és legszentebb hivatásáról, mely főleg abban áll, hogy ne bontsa föl saját kezével azt az erős összetartó csomót, mely őt eddig oly szilárdan egyesítette és az üldözések sötét napjaiban a végbomlástól oly sikeresen megóvta. Nem hihetem, és bűnös volna csak egy perczig is táplálni azt a gondolatot, miszerint hazánk zsidó polgárai a jelenlegi bonyodalmat, zür-zavart és mindnyájunkra egyaránt káros viszonyokat örök időkre akarnák megörökíteni; mintha a jelenleg két- vagy több részre való elkülönítést oly ténynek tekinteni akarnák, melyből többé kiszabadulás nincsen. Az ilyen nézet, ha köztünk mindinkább mélyebben elharapódzik és meggyökerezik, közérdekeinkre nézve károsabb hatásu lehetne, mint a külellenségeink részéről ellenünk szórt koholmányoknak összege. És azok, kik e balnézetnek ápolói, támogatói, terjesztői, hirdetői, kik azt hitközségről hitközségre viszik, colportálják, alkalmazkazzák, valóban nagyobb és veszedelmes ellenségeink, mint az egész Istóczy-féle had.

Pillantsunk vissza egy perczre a surlódások keletkezésére, arra az időre, mikor a hazai zsidóság diszkontinuitását, a béke és egyesség eszméjét, magáról lerántotta és rongyokra tépte; midőn legértékesebb, legfényesebb gyönygyét, a testvériességet összetiprta, midőn legfőbb erényét, az egymás iránti kölcsönös türelemséget kebeléből végkép kiüzte. Ép emlékezetünkben van még az a szenvedélyesen viharzó tanácskozási közgyűlés, melynek neve congressus vala. Ez volt ám csak a kedélyes tanácskozás! Nem hiányzott ott sem felhevülés, sem támadás, sem chauvinismus, sem mennydörgés, sem kardcsörtetés, sem boszankodás, sem fanatismus, még okoskodás sem, de a mi itt tényleg hiányzott, az az okosság volt. Annak az általunk jól ismert és csakhamar hirnévre is vergődött országos közgyűlésnek sokféle előzménye is volt, melyek a tanácssterembe hozszu, sötét árnyukat bevetették.

Már a congressust megelőző napokban a választások alkalmával fölhabzottak a surlódások hullámai; e vést jelző előjelekből a tapasztalt hajós biztosan ráismerhetett, hogy roppant nagy vihar van közeledőben. A különböző vélemények és nézeteltérések már akkor sehogy sem tudtak kiegyenlődni, pedig a később faragott, ugynevezett „elvi“ kérdés akkor még ismeretlen eszme volt. A választók nagyobb része csak azt tudta, hogy congressus lesz és hogy ott egy kissé dühösködni is kell a vallás és a zsidóság dicsőségére. Így volt ez megírva a közönséget túlarasztó röpiratokban, körövényekben, tehát indult a nagy tömeg a kiadott parancsszó után, úgy a hogy a véletlen és a helyi viszonyok azt az egyik vagy másik táborba terelék. Nem saját meggyőződése vezérelte a tömeget, hanem az információk nagy halmaza, melyek készséggel adattak a szükséglethez mérten. S úgy vaktában indult, mint a sereg a trombita szó után; nem csoda tehát. ha a nagy számú tagok kétféle információval a zsebökben jelen-

tek meg a congressuson. Már az országosan tisztelt elnök enuncziatiojába, melylyel az országos közgyűlés összehívásának okát, tendenciáját és szükségességét fejtegette, belevegyült az a mozgás, az a kétértelmű mormogás, mely rendszerint megindul ott, hol a mondva csinált ellenzéki hajlamok és áramlatok léteznek, melyek alig várhatják már az alkalmas időpontot, hogy az erőltetett nyugalom határán át törjenek. Mindegyik párt egyedül csak maga-magát tartotta hivatottnak arra, hogy kormányozza a hazai zsidóságot, hogy a hatalmat kezébe összpontosítsa, tanait hirdesse, ügyeinket rendezze, megcáfolhatlan utasításai, saját felfogása és belátása szerint. De végre is hatalmaskodási vágyódások, személyeskedési portyázások voltak ezek az összeütközések és semmi esetre nem bírták volna a tanácskozó jobb- és józanabb férfiakat arra az elhatározásra, hogy administrationalis kérdések miatt az addig gondosan megőrzött egyességi eszmét légbe röptessék és darabokra zuzzák. Ekkor dobták a pro és contra közé a „Schulchau-Aruch“-ot. Ez oly hatalmas lökés volt, hogy megrendíté a zsidóságot alapjában, úgy, hogy még most is rezeg még annyira, hogy összeroskadásától félni lehet.

Schnekendorff B.

rájezi rabbi.

TÁRCA.

Miért imádkozunk héber nyelven?

Dr. J. M. Jost után.

Midőn 1813-ban Göttingában tartózkodtam, egy kedélyes fiatal emberrel ismerkedtem meg, kivel csakhamar meg is barátkoztam. Kiváló szónoki tehetsége volt és jogot tanult, mi által szép állást óhajtott elérni. Később Darmstadtban, még mielőtt a zsidó vallásból kitért, magas hivatalt nyert. Atyja a Harz hegység egyik kis helységében rabbi volt, ki meglehetősen tudománytalán és meggyerő külsővel bírt. A fiu egykor magával vitt szülei házához. Mint-hogy most az atyjával is megbarátkoztam, ez engem is meglátogatott egykor Göttingában. Egy szivességért kérném, mondá. Községemben, mely csak 5 családból áll, a hamis eskü nagyon lábra kapott, egy hét alatt, nem kevesebb, mint 25 fordult elő; tehát köteleességemnek tartottam, a nélkül, hogy a törvényszék szigorát igénybe vettem, mely bizonyára megfosztott volna nyájamtól, ezen erkölcstelenység felől őket felvilágosítani és a legutóbbi szombatn tartott heves szónoklatom, úgy látszik, megtette hatását. Miután e szónoklatomat a hatóság elé akarom terjeszteni, hogy meggyőződjék, miszerint azon vagyok, hogy elhanyagolt községem állapotán segítsek, a német kifejezés pedig nagyon nehezemre esik, kérném szónoklatomat németül kidolgozni. Én erre késznek nyilatkoztam és megígértem beadványát a jövő hétre elkészíteni. Nyolcz nap mulva ismét meglátogatott és nagyon meg volt elégedve dolgozatommal.

Engedje meg rabbi ur, ez alkalommal, hogy egy kérdéssel terheljem. Előadásából látom, hogy községe nemcsak erkölcstelen, de nagyon tudatlan is. Minden esetre, volt a válasz, — honnét is került volna hozzájuk a tudomány? A férfiak házalnak, a nők pedig mosnak és ostobaságokat fecsegnek, mint már bölcseink mondták, és a gyermekek nem járnak iskolába. — Nem segíthet ezen az istenisztelet? Mit remél az istenisztelettől? Hisz az emberek

Jóakaró intés.

A „Hon“ f hó 16-iki esti lapja a következő sorokat közli: „A magyarországi zsidók túlzásba akarnak menni most az orosz zsidók üldöztetése alkalmával. A budapesti központi bizottságon kívül már eddig 5—6 bizottság alakult vidéken a zsidók segélyezésére s napról-napra többnek alakulásáról hallunk. A humanitás minden irányban elismerésre méltó, de az adományok gyűjtésénél óvatosságra szükség van. Meggondolták-e a vezetők, hogy ha ez ügyből nagy lármát csinálnak, az oroszországi zsidók bevándorlását mozditják elő? Azt pedig józanul ők sem akarhatják. Minden magyarországi művelt zsidó nagyon jól megkülönbözteti magát a hazánk északkeleti vidékein, fájdalom! máris gombamódon szaporodó lengyel zsidóktól, azt pedig tudja mindenki, hogy az orosz zsidó ugyane kategóriába tartozik, csekély kivétellel valószínűleg szemét nép. — Emberi kötelességünk az ily népet is gyámolítani szerencsétlenségében s hiba volna a keresztényektől is, ha e kegyeletes munkában részt nem vennének, de tegyék ezt óvatosan s kezelje az ügyet az egyetlen központi bizottság, nehogy jöttünkért hála fejében még ide is özönöljenek. Ha Német- vagy Angolország zsidóiról volna szó, nem lenne szükség ez óvatosságra, de így nagyon is szükséges az: A nagy láрма, melyet a magyarországi zsidók e baj folytán csinálnak, nagyon hátrányos lesz az ő magyar jellegökre nézve is. Magyarországon igen sok társadalmi baj s szükség van, úgy, hogy filléreinket hazai célokra is szükség összegyűjteni. Ha ily nagy lármát csinálnak a zsidók ez ügyből, azt tanusítják általa, hogy ők inkább felekezeti emberek, mint ma-

még hiba nélkül imádkozni sem tudnak, jár a szájuk, a nélkül, hogy tudnák, hogy mit beszélnek.

Nos hát, viszonzám, miért nem imádkoztatja községét németül, legalább majd tudni fogják akkor, hogy mit imádkoznak.

Németül? Mi célja legyen ennek? Vegyük fel pl., azt az esetet, hogy kegyed beteg; mit tesz ilyenkor? Elküld az orvosért. Mit tesz az orvos? beszél sokat? Megtapogatja üterét, azután nyelvét szemléli, végre elmondhatja kegyeddel a baját, leül és recipét ír. Mit tesz kegyed a recipével? Bár nem tudja, hogy mit irt reá az orvos, de elküldi a gyógyszerárba és felgyógyul! Kell tehát kegyednek azt tudni, hogy mit rendelt?

Megzavarodva néztem a rabbira, a felelettel még most adósa vagyok.

E kis reminiscentiához fűzöm egy barátom tudósítását a harminczas évekből. Akkor Londoban járt természetesen a német nagy zsinagógát is megtekintette. Feltűnő volt előtte, hogy a szokásos miezva-árverés német nyelven történik; kérdezte, hogy miért nem eszközlik ezt inkább angolul? Erre következő választ nyert: Micsoda? a templomban angolul? — De 1841-ben mégis megvalósították e nagy reformot. Magam hallottam angolul kihirdetni az árákat.

Különbben a tapasztalat arra tanított, hogy a tudatlan emberek, ha imájukat anyanyelvükön mondanák is, bármily meghatók legyenek azok, mihelyt megszokták azt, ép úgy öntudat nélkül ledarálnák, mint akarmely idegen nyelven, minek az az előnye van, hogy ehhez némi szent ihlet fűződik és némelykor áhitatra késztet. Az ájtatosság hatása inkább a szép templom, a szertartások, a szokatlan énekek, végre a nap és a feltett szándékban rejlik, mint az ima szavaiban. Észrevehető ez a gyermekeknél is, kik énekeikben inkább mindenféle értelmetlen szótagokat használnak, mint a szöveg szavait. Így a tudatlanok, sőt talán nők is, némely ünnepi imák elmondásánál, könnyeket hullatnak, pedig nem tudják az ima jelentését. Ab hónap kilencedik napján az egész község fohászodik, mert szokás.

gyarok. Vegyük komolyan a dolgot. Irlandban is részben felekezeti ügy okozza a bajokat s az irhoniak nyomora kétségkívül rendkívüli; mi lenne belőle, ha a magyarországi katolikusok országszerte bizottságokat alakítanának s nagy lármával gyűjtéseket eszközölnének az irhoni katolikusok javára? Ily analógiákat többet is lehetne felhozni, de nem akarjuk az ügyet tovább folytatni. A józan zsidók ugyanis megértik szavunkat. Lapunk az antisemitikus irányulását mindenkor megróttá s őszintén igyekezett a felekezeti különbségek eltüntetésén, de ép ezért jogunk s kötelességünk higgadtan felszólalni, midőn maguk a zsidók akarják e különbséget élessé tenni s a veszedelmes antisemitikus irányulást tápot nyújtani. De ne hogy félreértsenek, ismételve kimondjuk, hogy a gyűjtést az orosz zsidók számára, mint humanistikus dolgot, mi is a legőszintebben helyeseljük, de nem helyeseljük, hogy vidéken külön bizottságok alakuljanak. Végezze ez ügyet a központi bizottság, melynek tagjai országszerte tisztelt izraelita férfiakból állanak s kikben mi is megbizunk, hogy tapintatlanságot nem követnek el s az orosz zsidókat nem hozzák nyakunkra.⁴

A fönti sorok írója legőszintébb jóakarata mellett is, téves praemiszából indulván ki, igen természetesen abból téves következtetést is vont le. Ő ugyanis nem tudja, hogy a magyarhoni zsidók központot nem ismernek, sem az országos iroda, sem pedig a pesti községet nem tekintik annak; a magyarhoni községek mindegyike önálló, független testület, mely a többivel még a leglazább összeköttetésben sincsen, s így egyivel a másiknak fölényét nem is ismeri el. A Budapesten alakult központi bizottság pedig maga vette fel azt a nevet, nem tette azzá senki s így az ország egyéb vidékein hasonló célból alakult bizottságok vele semmiféle összefüggésben nincsenek. Mindegyik bizottság éppen azért siet a szerencsétlenek segítségére, mert a bevándorlást meg akarják akadályozni, de korántsem azért, mert inkább felekezeti emberek, mint magyarok, hanem igenis azért, mert a zsidók confessionalis és a humanitási solidaritás diktálta kötelességnek mindenkor és minden alkalommal eleget szoktak tenni. Czikkirő ezen állítása helyén volna akkor, ha a magyarhoni zsidók egyéb hasonló alkalmakkor nem tanusítanának emberszeretetet és áldozatkészséget; de minthogy még a roszakarat sem foghatja ezt rájuk, nem látjuk be, miért akad fenn czikkirő a zsidók felebaráti szeretetének tetlegesítésén. A fölhozott analogia, mint minden hasonlat, sántikál. Az irországi katolikusok nem hontalanok és nem is szorultak könyöradományokra; de föltéve, hogy ép úgy rászorulnának, mint az orosz zsidók, biztos lehet czikkirő az iránt, hogy a zsidók is ép úgy mint a keresztények rögtön segítségükre sietnének. Nálunk, úgy látszik, csak az a feltűnő, hogy a zsidók magok alakultak bizottságokká a könyöradományok gyűjtésére. Bécsben és egyebütt, hol a keresztények vették az ügyet kezökbe, semmi feltűnőt nem találtak az egész dologban; de hát tehetnek arról a magyarhoni zsidók, hogy itt nem úgy történt, mint másutt? Ez azonban még korántsem ok arra, hogy ők magok is ne teljesítsék felebaráti kötelességöket, azt pedig másképpen nem tehetik, mint az egyesülési uton eszközölt gyűjtések által; de azért biztos lehet t. czikkirő az iránt, hogy a magyar zsidók adott alkalommal ép úgy meg fognak felelni hazafiúi kötelességöknek, mint jelenleg a felebarátnak.

M i a n e m z e t ?

E kérdés megfejtése képezte Renan Ernő előadását, vagy mint Franciaországban nevezik, conferencia tárgyát, mit f. é. márczius 11-én a Sorbonnbán tartott, mely most egy röpiratban is megjelenl. *) Mind a kérdés, mind a fele-

*) Qu'est-ce qu'une nation? Conference faite en Sorbonne, le 11. Mars 1882. par. Ernest Renan, membre de l'Institut. Paris Colomaun Léwy, 1882.

let a zsidókra nézve felette fontos, miután ezt már nemcsak szóval, hanem elég sajnos ököllet is eléggé megvitatták. Mi a nemzet? Ez nem csak tudományos, hanem illetve a zsidókat, nagyon is gyakorlati kérdés. A vérgömböcskékben, arczkifejezésben, hajzatban vagy a faji közösségben van-e nemzetiség jellege? A phisiologia vagy anthropologia tanárai illetékesek-e a nemzetiség fogalmának állami és politikai meghatározására? Ha áll az, hogy a koponyaszerkezet és a faj egyéb bonczani ismertető jelei döntenek a nemzetiségek lényege fölött, akkor nekünk zsidóknak el kell ismernünk, hogy Európában idegenek vagyunk, idegenek azon európai nemzetek között, kikkel ezer év óta együtt lakunk, kiknek sorsában osztozkodunk, kikkel anyagiilag és szellemileg összeműködünk, kikkel együtt örvendünk, ha az általunk lakott ország virul és együtt sirunk, ha az hanyatlik. Mi nem olvadtunk a nemzetek közé, együtt maradtunk, ereinkben ugyan azon tiszta vér lüktet, mint Palesztinában lakó őseinkében, vérünk minden esetre tisztább és nem oly kevert, mint Európa bármely arisztokratikus törzsé. Ha a nemzeteket oly szorosán lehetne egymástól elkülöníteni, mint az állatkertben az állatokat és minden főváros sorompójára ki lehetne írni lakóinak zoologiai jellegét, akkor nekünk nem volna helyünk az európai politikai állatseregletben. De az újabbkori felfogás szerint a nemzetiség jellege sem a közös fajban, sem a közös származásban nem rejlik, de még a közös zoologiai osztályokban sem s ez az, a mit Renan fejtegetésében világosan és elég érthetően kimutat. Igen drasztikusan jegyzi meg: A faj eleinte mint főtényező vétetik, de azután mindjobban veszít jelentőségéből.

Az emberiség történelme nagyon elüt a boncztantól. Itt nem a faj az uralkodó és nem lehet bejárni a világot, hogy az emberek koponyáját megtapogassák és azután torkon ragadva azt mondják: Te vérünkből való vagy; te hozzánk tartozol! Az antropologiai ismertető jeleken kívül, van még az értelem, igazság és szép is, mi mindnyájának közös tulajdona.⁴

Talán a vallás és szertartások a nemzetek és nemzetségek megkülönböztető jelei? A theologia szónokai, vagy a mysteriumok pecsétőrei képezik-e ama legfőbb ítélőszéket, hol a nemzetiség fogalma döntenek el? Van talán egy orthodox, conservatív, liberalis vagy haladó nemzetiség is? Renan a vallást sem fogadja el a nemzetiségeket megkülönböztető jeleként. „Nem létezik már állami vallás,” mondja Renan; „lehet valaki franczia, angol, német vagy magyar, egyuttal katolikus, protestans vagy zsidó is.”

Tehát mi a nemzet?

„Az nem egyéb, mint lelki vagy szellemi meggyőződés. Két tényező, mely egyet jelent, s a lelki és szellemi meggyőződést vagy elvet. Az egyik az emlékek közös birtok, a másik azon közös akaratot és kivánságot képezi, mely közös működésre és az osztatlan örökség megvalósítására törekszik.” „Az ember sem fajának, sem nyelvének, sem vallásának, sem a folyók vagy hegysorok irányának rabszolgája.” Ép eszü és egészséges szivü ember nagy egyesülete képezi a nemzetet. Ha ezen erkölcsi tudat, azon áldozatokban nyilvánul, mik a közös jólétért az egyesekre háramlanak, akkor ezen egyesülés törvényes és van létjoga.” E szavakkal zárta be Renan előadását.

Renan előadásának ezen eredményét, mely különösen a teuton fajrögeszme ellen irányul és a zsidót, minden nemzet között, teljes jogu polgárnak ismeri el már a néhány hóval ezeiött elhalt hirneves jogtanár, Bluntschli is több évvel ezelőtt hangoztatta. De ha Renan ezen nemzetiségi felfogása mai napság eredetiségre nem is tarthat igényt, mégis nagy fontossággal bír, mert Renan mondta és Párisban hirdette, a lapok pedig elterjesztették. Renan neve és iratainak a zsidókra vonatkozó jelentékeny zárszava biztosítja az elismerést és komoly méltatást. Renan franczia és senki sem meri a francziák nemzetiségi érzetét kétségbe vonni.

Bárminő paradoxonnak tetszik is ez állítás, de a né-

meteknél, daczára fület hasító antisemitikus lármájuknak és Trétschke szivrepesztő jajgatásának, hogy a csekély számu zsidóság, a nagy és több mint 40 millió lélekből álló német nemzetet veszélyezteti, — még nem gyökeresedett meg a nemzeti öntudat, még nem oly erős, hogy ellentállhatna a viharnak, míg a francziának eszébe sem jut, hogy valaki franczia nemzetiségét elvitassa tőle vagy talán veszélyeztetné.

Renan előadását nézetem szerint, az erkölcsi öntudat és lelkiismeret diktálta, csakis ez késztehetette szerzőt, hogy a Berlieni modern államtheoria ellen, melyet a csuklya képvisel és a katonai egyenruha védelmez, hangos, értelmes szavakban protestáljon.

Dr. Jellinek Adolf.

ISKOLA ÉS NEVELÉS.

A hazafias szellem a zsidóiskolában.

Jelige: Romlott szív és romlott elme,
Kit hazája hő szerelme
Szép tettekre nem hevít.“
Bajza.

Korunkban nem hirdetik többé a Cicerók nyilvános helyeken a hazafiasság erényét és kötelességét, szobrok sem emlékeztetnek ezen szent szóatra, papjaink szószékéről sem hangzik le ezen szent ige.*) Aligha nem a tanító rend egyedüli érdeme, hogy a nép kebeléből ki nem aludt a hazaszeretet tüze. A tanítók nagyobb része lelkiismeretesen tölti be magasztos hivatását, a mennyiben az erényekre való szoktatást és az erkölcsök képzését teszi alapjául minden oktatásnak, értelmezésnek és magyarázatnak. A hon-szeretet fáklyáját már idejekorán a népiskolában kell meggyújtani a fogékony gyermekszivben, hogy majdan mint polgár és társadalmi tag méltóan betölthesse helyét.

Nézzük, melyek azon nevelési eszközök, a mikkel a hazafiasság érzelmét felkelthetjük a gyermekekben.

1. A példa. Ezen főerény elsajátítására is kétségkívül legbiztosabb eszköz a példa. A gyermekek azt teszik, amit a tanító rövid szavakban ugyan, de férfiasan és nyomatékosan parancsol, kerülik pedig azt, amit szigoruan tilt; azt érzik rendesen, mit a tanító, ha az érzelmeit őszintén és hön kifejezve, okkal móddal csepegteti a gyermek lelkébe.

2. A történet tanítása. Hazai történetünk föltötte gazdag oly férfiak példáiban, kiknek dicső élete és halála nemes utánzásra készteket a serdülő gyermekserget! S ha voltak valaha nemzetnek hazafiai, ugy bizonyára a magyar az, amely a legigazabb, legönzéstelenebb fiakkal dicsekedhetik. Mint első rangu csillagok tündökölnék a történelem egén azon honfiak és hősök, kiket mieinknek nevezhetünk. Mienk volt Széchényi, a legnagyobb magyar, mieink voltak Eötvös és Deák a szeplőtlen jellemű hazafiak.

Ismertessük meg növendékeinket Hunyady, Dugovics és a hős Zrinyi életével, azon páratlan szeretettel és áldozatkészséggel, melylyel éltüket és vérüket a hazáért fölládozni készek voltak; serkentsük őket ezen és más nemes példák utánzására és követésére! A világtörténet, az élet ezen leggyakorlatibb tanítónéja a különféle népeknek és nemzeteknek hazájuk iránti szeretetét egész hamisítatlan valóságában tünteti fel. Bebizonyítja, hogy a népek műveltségi állapotával rendesen arányban állott a hazaszeretet is. Az ókor legműveltebb népeinél, a görögöknél és rómaiaknál ezen erény második természeté vált náluk e polgári kötelesség teljesítése a legtökéletesebb alakban mutatkozott.

*) De hogy nem; hát mit jelentene Eötvös és Széchényi és más ország különféle városaiban álló nagyok szobra? S miért akarja magyar hitszónokainktól ebbeli kötelességök teljesítését megtagadni? Igaz, hogy ezek kevesen vannak és e tekintetben sokat nem tehetnek, valamint másrésről tagadhatatlan, hogy a zsidó tanítónál nincsen hazafiasabb érzelmi ember a hazában s hogy a zsidó fiatalság megmagyarosítása e testület érdeme. Szerk.

A legboldogabb anya volt az, ki legelébb vette hírét annak, hogy derék magzata drága hazájának földén vérzett el, a gyáva visszatérő szegyet, bánatot hozott szülője fejére.

A Leucránál történt csata után az elesett hősök anyjai örömujongva s virágkoszorúkkal díszítve mentek a templomokba, hogy az isteneknek oly vitéz gyermekekkel való megajándékozásért köszönetet mondjanak, míg a gyáván menekültek anyjai sötét gyászt öltve, házaikba vonultak vissza, nem tudván elviselni azon szegyet, hogy oly megvetésre méltó gyermeket hordoztak keblökön.

Coriolanus anyja, Volumnia azt mondta: „Volna bár egy tuzat mindmegannyi kedves fiam, szivesebben látnék tizenegyet a hazáért dicsón meghalni, mintsem hogy egy közülök buja kéjelgésben fecsérje el életét.

Mily szent volt előttök ezen kötelesség, mutatja azon szép kegyeletesség, melylyel hazafitársaiknak adóztak és azon meleg lelkesedés, melylyel egymást buzdították a hazaszeretet gyakorlására. Az athenaiak a csatában elesettek tiszteletére nyilvános, diszes gyászmenetet rendeztek, mely alkalommal Athén legékesebb szónokai mondtak halotti beszédet, melynek velejét e halálnem dicsőségének ecsetlése képezte. Egyszer Perikles rhetorikai tehetségének egész varázserejével serkentette a hazáért elvérzett hős harcosok gyászravatalát körülálló népet e legszebb példa utánzására.

A történet kezelésénél azonban ne csupán a száraz anyagalmaz és az évszámok gépies beemléztetésére szoritkozunk, hanem igyekezzünk az okokat és okozatokat, az események keletkezését és lefolyását, valamint politikai, vallási és társadalmi téren előidézett következményeit logikai és lélektani szempontból megvilágosítani. Szemeljük ki az erkölcsös hatású, észfjelesztő, szív és kedélynemesítő mozzanatokot és időzzünk ezeknél mindaddig, mignem meggyőződünk, hogy ebbeli oktatásunk nem hangzott el mint pusztá szó, hanem mint termékeny talajba hullott mag biztosan megtermi gyümölcseit. Ez és nem egyéb a történet tanításának célja. Szinte sajnálkozni kell az embernek ily ferde irányu törekvéseken, milyeneket még mai nap is észlelünk egyik másik iskolában, hol még mindig krónikává alázzák le a történetet.

3. Az alkotmánytan. Ez a polgári jogok és kötelességekkel ismerteti meg a leendő polgárokat. Hogy valaki jogaival élhessen, kötelességeit pontosan végezze, szükséges, hogy azokat jól ismerje. Hadd ismerje a gyermek a különféle államformákat, tanuljon undorral és megvetéssel elfordulni a korlátlanul bitorolt hatalom szülte embertelen zsarnok erőszakoskodásaitól mint nem emberrekhez méltó, a jelenkor igényeinek és művelődési állapotának meg nem felelő szegyeteljes kormányzási módtól. A gyermek azon észszerű tapasztalatra fog jutni, hogy az egyenlőséget tüzött ki nemzeti zászlójára, üdvös intézményei élvezetében valamennyi alattvalóit vallás- és nemzeti-ségkülönbség nélkül bőven részesíti, hogy ilyen módon lelkesedéssel, szeretettel és odaadással teljenek el a gyermekek az ilyen kormány, annak felséges feje, bölcs vezérei és törvényhozói iránt.

(Vége köv.)

LEVELEZÉSEK.

Komárom, 1882. május 16.

Tisztelt szerkesztő ur!

Becsés lapja 20. számában megjelent „Rabbi és hit-szónok“ czimű cikk a komáromi izr. hitközség egyik nem rég megoldott kérdésével foglalkozván, bátor vagyok az iránt kérni a t. szerkesztőséget, sziveskednék e cikkre való észrevételelemnek becsés lapjában egy kis helyet keríteni.

A rövidség kedvéért nem bocsátkozom a cikkben előforduló egyes állítások és az azokból vont következtetések részletes tárgyalásába, ámbár meggyőződésem szerint nagyon is helyén volna a hozzászólás; én ez alkalommal egészen tárgyilagosan akarom előadni, mi történt és mint történt az, mivel a fentidézett cikk foglalkozik, előre bocsátván a megjegyzést, hogy a szóban levő ügyre nézve vagy nem volt correct az információ, mely után a cikk iratott, vagy valami más okból nem jól értették egymást cikkiró és informáló.

Igaz, hogy a hitközség egy része óvást tett a képviselőtestület azon néhány hét előtt hozott határozata ellen, melynél fogva t. dr. Schnitzer Ármin hitszónok és rabbi helyettes ur, ki e minőségben husz év óta jelesen működik községünkben, a rabbi címmel tisztelte meg; de a tüntetés éle nem a lelkész, hanem a képviselőtestület ellen volt irányozva. Nem azért tiltakoztak a határozat jogérvényessége ellen, mintha a lelkész ellen volna kifogásuk; régen el van ismervé, hogy dr. Schnitzer Ármin ur egyformán kitűnő a theologiai és modern tudományokban, hogy ő egyike a legjelesebb szónokoknak és magyar érzelmű papoknak. Köztisztületben álló egyénisége ő Komárom városának, különösen azon ritka erénye miatt, hogy egyfelől (t. i. a hitéletben) rendületlenül conservatív, másfelől pedig nemcsak tért enged a korszerű haladásnak, hanem erélylyel és szerencsével előmozdítja azt.

A képviselőtestület közgyűlésileg hozott határozata elleni óvás a hitközség alapszabályainak azon §-ával indokoltatott, melynél fogva a rabbi vagy hitszónoki szék betöltése a hitközség egyetemes gyűlésének titkos szavazása útján elérendő szótöbbségtől függ.

Hogy az alapszabályok ezen határozatával szemben miért engedte meg magának a képviselőtestület azt az (legalább látszólagos) autonómiát, hogy a közgyűlés összehívása nélkül adta meg dr. Schnitzer Ármin urnak a „rabbi” címet?

Nem azért, mintha önhatalmulag akarta volna elintézni az illetősége határán tul eső ügyet, vagy jogába vágni községének. Sokkal értelmesebb és érdemesebb férfiak azok, kik hitközségünk élén állanak, semmint hozzájuk férhetne az e féle vezérférfiakhoz nem méltó vád. És ha hozzá teszem, hogy a hitközség elnöke t. Beutum Salamon volt congressusi képviselő ur, kinek igen jó hírét nemcsak városunkban és környékén, hanem országszerte ismerik, akkor nem szükséges bizonyítgatnom, hogy a képviselőtestület jóhiszeműleg járt el a dologban és nem akart csorbát ejteni mások jogain vagy visszaélni előljárói mandatumával.

Az egész (két nap alatt lezajlott) egyenetlenség a fel fogásbani eltéréstől származott. A képviselőtestület ugyanis különbséget tett a szorosán vett rabbi választás és az e minőségben működő lelkésznek a címmel való megtisztelése között. Amarra nem, de erre határozottan jogosítottnak tartotta magát. A község egy része ellenben helyben nem akarván hagyni ezen — az alapszabályból ki nem magyarázható különbséget, tiltakozásával a jogsértés belyegét sütötte az eljárásra.

Felekezetünk országos hatósága a képviselő testület előnyére döntött, kétség sem fér hát hozzá, hogy a lelkész ur tiszteletére hozott határozat érvényben marad, ha a képviselőtestület az elfoglalt állásponthoz ragaszkodik; de fontosabb volt előtte és a rabbi ur előtt a béke és egyetértés fentartása a község kebelében, mint az igazakarás. Engedett hát a protestálóknak, összehívta a közgyűlést és szavazás alá bocsátotta dr. Schnitzer ur rangbeli előléptetését.

Az eredmény fényesen igazolta először a képviselőtestület tapintatosságát és dr. Schnitzer ur iránt táplált rokonszenvének okadatoltságát, másodsor pedig a komáromi izr. hitközség igazság- és békeszeretét, meg értelmességét, mert igen nagy szótöbbséggel (kevésbé mult, hogy nem egyhangulag) választotta rabbijának, illetőleg

véglegesítette ez állásában t. dr. Schnitzer Ármin urat, — mint azt a férfit, kiben egyesítve találjuk mindazon jeles tulajdonságokat, melyek méltóvá teszik egy tekintélyes hitközség lelkészi székének elfoglalására.

A megejtett választás után pedig a község örege, ifja a legnagyobb ünnepélyességgel manifestálta a rabbi urhoz való ragaszkodását, mindenféleképen bizonyítván, hogy megtudják becsülni a rabbi urnak évtizedeken át szerzett bokros érdemeit.

A rabbi ur tiszteletére rendezett disztrakománál pedig annyi szebbnél szebb diktiót hallottunk mondani, hogy azt hihette volna az ember itt csupa szónoki állomásra aspiráló lelkészjelöltekkel van dolga, pedig nem volt egyéb, mint a jó kedv fakasztotta felköszöntés, mi közben a béke pohár amugy magyarosan ürittetett.

Dr. Schnitzer rabbi ur, kit az Isten sokáig éltesen községünk díszére és üdvére, ezek után meg lehet — hiszem — meg is van elégedve községével.

Havas Károly.

Kaposvárótt, 1882. május havában.

Tisztelt szerkesztő ur!

Szivemelő hangulatban arról értesitem önt, hogy a lakók számára nézve bár csekély, de ritkán áldozatkész emberszeretete folytán valóban nagylelkű helybeli izr. hitközség az orosz zsarnokság által a szélrózsa minden iránya felé szétkorbácsolt hitrokonaink segélyezésére 500 frtot adományozott. És e buzgó adakozás még ezzel befejezve nincsen, mert azon alapos reményben lehetünk, hogy vagyonsabb hitközségi tagok ismét, meg ismét fel fogják tární jótékony sziveiket ezen szent cél előmozdítására és hogy még a legszegényebb hajlékban lakó zsidó is szájától elvont garasát le fogja rakni ezen igazi יְהוָה isteni oltárára. Valjon miből ered eme tevékeny lelkesedés? Persze, hogy ennek forrása mindenek előtt ama zsidó szivben keresendő, melyet az istenihez hasonló irgalmasság mindig önmegtagadó áldozatokra ragad akkor, midőn jogtalanul üldözött és sanyargatott emberek, különösen pedig midőn porba tiport ártatlan hittestvérek segítségért feljajdulnak. De nálunk most különösen ébresztette ezen példás jótékonyágdát ama heróstrátszerű dicsőségre vergődött Somogy megyei közgyűlés is, melyben a sötét reactió és a középkori zsidógyűlöletnek átkozott szelleme ismét kidugta mérges kigyónyelvét egy kath. pap szájából, ki saját hiveinek tanúsága szerint legaljasabb uzsorás és az anyagelvi bölcsészlet szerint csakugyan azzá lett a mit evett — t. i. goromba mint a sertés és durva mint a kocsisbor — és egy szabadság bajnok (?) szájából, a ki mélyen sajnálja, hogy az ő szabadsága még is csak korlátozva van a zsidók életét és vagyonát megóvó hazai törvények által. A zsidó szem, átsugározva az igazságos Istenben vetett hittől, képes tehát ily fájdalmas tényekben is az isteni gondviselésnek mindig csak a jóhoz vezető kezét észlelni, mivel éppen a most nálunk is feltűnt Istóczy-féle rémkép hatályosan fölkellette a mi zsidáinkban a segítő szeretetnek geniusát. Nekem — fájdalom — lehetetlen volt a szeretet-vallás lelkészét kellően megleczkéztetni és neki bebizonyítani, hogy ő hazug nyelvvel saját semita Megváltóját megfertőztette, mert akkor Bpesten időztem, de azért a mi derék hitközségi elnökünk, Svarcz Samu ur, férfias bátorsággal valódi קידוש השם gyakorolt, midőn ő a két középhori gyászlovag rozsdás lándzsáját az igazság hatalma által széttördelte. Ki is fejeztem neki ezen zsidó lélekre méltó tettért teljes elismerésünket, még pedig nyilvánosan a templomi szószéken. Izról izre lángoló magyar hazafi ő, de őszinte zsidó ember is, ki oly irgalmatlanul bántalmazott néptörzsének hitét és méltóságát szive vérevel is megmentené.

Ma az általunk és városszerte tisztelt öreg dr. Bergel József 50 éves orvosi jubilaumát ünnepli. Zsidó és kereszt

tény collegái már tegnap siettek, őt őszintén üdvözölni és neki kartársi szeretetök jeléül becses ajándékot átnyújtani, ma a hitközség és a פ'ת elnökei, valamint a tanítók és az iskolai igazgató is melegen fejezték ki neki az elismerést, hogy nálunk mindig buzgóan és becsületesen működött a szenvedő emberiség szent szolgálatában és hogy érdemeket szerzett magának az iskola és a פ'ת emelése körül. Adjon neki a mindenható még hosszú, nemes munkálkodásra képes életet, mely valamint eddig, ezentul is szüntelen a zsidó irodalmnak is szentelve legyen.

Baráti és hitrokoni üdvözlettel maradtam

Dr. Rosenberg Sándor,
főrabbi.

Nagyvárad, 1882. május 15.

Tisztelt szerkesztő ur!

Dr. Kohut acceptálása bevégzett tényként tekinthető. Vasárnap f. hó 14-én az összes hitközségi tagok egy konferenciában vettek részt, melyet Steiner Lipót, Adler Ignác és dr. Berkovics Zsigmond urak hívtak egybe. A konferencia egy küldöttséget menesztett az előljáráshoz azon megbizással, hogy jelentse ki, miszerint:

1-ször. A konferencia szükségesnek tartja dr. Kohut megválasztását.

2-szor. Felkéri az előljárást, hogy az e célra szükséges anyagiakról gondoskodik

3-szor. Intézkedjék az előljárást, hogy már f. hó 21-én egy gyűlés hívassék össze, melyben azon bizalmi férfiak megválasztassanak, kik dr. Kohut Sándor pécsi főrabbinak a helybeli rabbi-hitlevet elvigye és őt az itteni állomás minél előbbi elfogadására felkérje.

Meg kell itt jegyezni, hogy a lelkesülés dr. Kohut iránt itt oly nagy, hogy nem csak a Congr. községben egyetlenegy hang nem emeltetett megválasztása ellen, hanem számos orthodox is kijelentette, hogy kész községi adót fizetni, ennél a községnél is, ha dr. Kohut megválasztatik.

Figyelő.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A „Széplrodalmi Csarnok” jelen számból térszúke miatt maradt ki.**

— **Folyó hó 16-án** ünnepelték Kompert Lipót 60-ik születésnapját és egyuttal irodalmi működésének 40-ik évfordulóját, bécsi és külföldi tisztelői A jubilar barátságos és virággal diszitett termeiben családja és ismerősei gyűltek össze, köztük: Dr. Kuranda, L. A. Frankl, Weilen, Wickenburg gróf stb. Számos küldöttség tisztelgett nála: a bécsi és prágai „Konkordia,” a bécsi és német Schiller alapítvány, az izr. hitközség, Alianc israelite és mindnyája az ünnepeltet gyönyörű albumokkal lepték meg. Uhl, Bécs város polgármestere, a községi előljárást nevében a jubilárnak Bécs város polgár-diszokményát nyújtotta át, irodalmi működése jótékonyasága és mint a városi bizottság egyik tagjának kiváló tevékenységének elismerése jeléül Kompert asztalait csokrok virágkosarak sürgönyök és látogatójegyek borították.

Tisztelt olvasóink előtt szinte ismeretes az ünnepelt férfi, kinek egyik kitűnő novelláját lapunk is közli. Adja az ég, hogy e nemes férfi és kiváló író még számos évig működhesse és fáradozásai gyümölcsét keserűség nélkül élvezze.

— **Tolerans ker. pap.** Szabolcsmegye Bánfalva helységben f. hó 10-én Neustädter M. zsidó kereskedő halt el, ki polgártársai között igen jó névnek örvendett s azért temetésén a helység lakosai nagy számban kísérték az örök nyugalom helyére. Zsidó pap nem lévén a helységben, az ottani ref. lelkész önkénynt ajánlkozott a halotti beszéd

megtartására s azt oly mély érzéssel mondá el, hogy a halgatókat könnyekre fakasztá. Éljen a derék pap, ki nemes hivatását oly jól tudja fölfogni.

— **Vallási örjögök Jeruzsálemben** Egy Jeruzsálemben élő angol levelező értesíti lapját, hogy ott folyton tartózkodnak emberek, kik vagy vallási örjögésben szenvednek vagy mindenféle fantastikus tervekkel foglalkoznak. Van ott pl. egy fiatal zsidó, akinek egész törekvése oda irányul, hogy az állítólag elásott frigyládát fölfedezze. Egy másik fiatal zsidó nem rég jött Jeruzsálembé és messiásnak adja ki magát. — Ugyan e levelező a zsidóknak Jeruzsálemben való szaporodásáról azt írja, hogy folyton csak bolgár és orosz zsidó érkezik oda és még most is körülbelül 800-at várnak, holott a zsidó negyed máris fölötte tulnépesedett.

— **Odessza, május 15.** Az orosz csöcselék már alig fékezheti dühét. Kerzonban pár nap előtt a csöcselék újabb zsidóhecceket kezdett s midőn erre a katonaság közbe lépett, a dühödt munkások kövekkel dobálták a csapatokat s a tisztek vállairól letépték a bojtokat.

— **Dr. Farkas Benő** komárommegyei főorvos, mint az Aliance Israelite universelle komáromi fiókjának elnöke a komáromi hitközség kebelében gyűjtést eszközöl az oroszországból kivándorolni hényszerült szerencsétlen hitsorsosaink segélyezésére. A gyűjtés eredménye előreláthatólag nagyon szép lesz.

— **Gyűjtések az orosz zsidók számára.** Kolozsvárról értesítenek bennünket, hogy az ottani status-quo községben Horovitz Sámuel ur elnöklete alatt szintén alakult ily célú bizottság, melynek pénztárnoka Weisz Mór, gyűjtő tagjai pedig Allenberg Lázár és Hunvald Lipót, kik máris 293 frtot gyűjtöttek össze. Ugyanott az orthodoxok részéről is gyűjtöttek 160 frtot a közös chebra-kadisa pedig 25 frtot adott.

— **A szatmári currendát** a budapesti közgyűlés, mint mult számunkban előre mondtuk egyszerűen tudomásul vette. A közgyűlés folyamát a jövő számunkban fogjuk közzélni.

— **Gyűjtés az orosz zsidók számára.** Nagy-Kanizsán Ebenspanger Lipót ur kezdeményezése folytán az izr. hitközség képviselőse elhatározta, hogy gyűjtést rendeznek az orosz zsidók segélyezésére, a kik a legutóbbi üldözések következtében koldusbotra jutottak. Tekintve azon körülményt, hogy ily gyűjtések már a monarchia minden részében történtek, örvendünk ezen jótékonycélú mozgalomnak. A gyűjtéssel Eberspanger Leo, Hirschel Ede és Weiss H. I. urak bizattak meg, kiknél már is szép összeg gyűlt egybe. A gyűjtés, mint halljuk eddig már az 1500 forintot túlhaladja.

— **Zsidóüldözés.** A „Munkács és Vidéke” a következő hirt közli: Miként értesültünk, Hidas községben antisemitikus jellegű zavargások törtek ki. T. i. egy éjjel a falu lakosai „ki a zsidókkal”, „üssük agyon a zsidókat” kiáltások közt reárontottak egy zsidó házára, azt lerombolták s lakóirak alig sikerült megmenekülni. Egy másik zsidó ház is megtámadták, kövekkel az ajtókat es ablakokat befalazták. A vármegye katonaságot küldött a rend helyreállítására. (Fentartással közöljük e hirt, mert majdnem hihetetlennek tartjuk, hogy megyénk békeszerető lakosai közül bármely helységbeliek is ily törvényellenes és embertelen kihágásokra vetemedjenek.)

Szerkesztői posta.

St. M. Budapest. Multkori cikkünk fölöslegessé tette az önét. Bocsánat.

Str. Ign. Léva. Ki van szedve, de térszúke miatt ki kellett hagynunk.

Dr. Sch. A. Pécs. Lapunk zártakor jött; a jövő számban.

A. L. Kolozsvár. Köszönjük a figyelmet.

H. K. Komárom. Üdvözlők munkatársaink sorában; legyen szerencsénk minél gyakrabban. Mi az informatió után irtuk a cikket, meglehet, hogy rosszul értettük a dolgot, de azért jóakatunkban tán csak nem kételkedik senki? Sziveskedjék a lap mellett buzgolkodni.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Részvénytőke 8 millió forint aranyban.

Alapított 1879-ben.

Kimutatás 1881. évi december 31-ről:

Befizetett részvénytőke aranyban	—	—	—	frt 4.000.000
Aró-tartaléktőke	—	—	—	707.200
Rendelkezési- és nyeremény-tartalékalap	—	—	—	428.921.03
Árfolyamkülönbözeti tartalék-alap	—	—	—	80.000.—
Elemi biztosítások díjtartaléka	—	—	—	717.986.78
Életbiztosítási díjtartalék	—	—	—	331.849.24
Díjváltó-társa	—	—	—	2.375.580.44

Értékpapírokban elhelyezve:

a) 288.800 kassa-oderbergi elsőbbségi kötvény	á	96.60	frt 278.980.80
b) 155.400 magy. nyugati vasút	I. á	96.20	149.494.80
c) 197.000	II. á	92.75	182.717.50
d) 112.400 alföld-flumei	I. á	94.50	106.218.—
e) 180.000 m. gácsországi	I. á	94.—	169.200.—
f) 17.400	II. á	92.—	16.008.—
g) 100 drb tiszai vasuti részvény	á	250.50	27.555.—
h) 23.000 osztrák-magyar bank záloglevél	á	101.25	23.287.50
i) 25.000 5% földhitelintézeti	á	101.—	25.250.—
k) 17.800 5 1/2%-os	á	101.50	18.067.—
l) 123.300 6% földhitel részv. társasági	á	103.—	126.999.—
m) 45.000 6% magyar aranyjradék	á	120.—	54.000.—
n) 80.000 5% osztr. papírjradék	á	94.80	75.840.—
o) Különféle biztosítási társaságok részvényei ezen értékpapírok után 1881 december 31-ig járó kamat és osztalékok	—	—	1.650.582.50
Értékpapírokra adott kölcsönök	—	—	141.599.37
Hazai penziintézeteknél elhelyezett tőkek	—	—	166.116.—
Váltó-tárca	—	—	360.454.67
A társaság házaí Budapestben	—	—	74.242.56
Biztosító-intézetek s képviselőknek különlevő követelések	—	—	1.056.995.48
Készpénz-állomány a központban s a képviselőknekél	—	—	1.734.381.20
Az 1881. évben a tűzágazatban 522.301.683 frt — a jégágazatban 42.241.254 frt — és a szállítmányi ágazatban 135.690.250 frt biztosított tőke után a készpénzdíj-bevételek	—	—	107.102.75
Az elemi biztosítások után kifizetett károk összege	—	—	4.746.794.06
Függőben levő károkért tartalékba helyezett	—	—	3.469.631.85
A társaság házaínak jövedelme s az értékpapírok és betétek utáni kamat	—	—	295.125.34
Az életbiztosítás állaga	—	—	311.000.12
Az évi díja	—	—	11.192.312.12
Az életbiztosítások után kifizetett károk összege	—	—	419.00.—
Függőben levő károkért tartalékba helyezett	—	—	17.020.58
Tiszta nyereség az 1881. évről	—	—	11.700.—
mely összeg a közgyűlési határozat értelmében a még förllesztetlenül maradt alapítási és szervezési költségek fedezésére az 1882. év számlájára átvittetik.	—	—	223.117.19

Utánnyomat nem díjaztatik.

„A párisi cipőhöz.“

Valódi orosz bogaria eszímák,
Vizhatlanságért jótállás.

Schwarz József.

Károly-körut, Károlykaszárnya 17. szám,

ajánlja gazdagon fölszerelt cipő gyári raktárát nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúnak elismerve, alapítottott 1866. évben.

Hölgyek számára:

Kommod czi ók finom bőr vagy ebelasztíngból	1	frt 20	król 1	frt 50	krig
Divatos kommod cipők bőr vagy ebelasztíng vagy esokkorral vagy díszítéssel	1	70	2	20	„
Regatta legfinomabb oberlasztíng divatos és elegans	2	40	2	60	„
„ finom szalon-lakból úgy színte eberlasztíng vagy kesztvü borrel legújabb készítés	2	70	2	90	„
Eberlasztíng zúgos topán rámás talppal 6'' magas szárral	3	40	4	—	„
Legfinomabb kesztvü bőr topán Szalonlak boricékkal 6'' magas szárral	4	50	5	—	„
Igen finom zerge vagy Chagrin topán 6'' magas szárral	3	40	3	9	„

Urak számára:

Kommod cipők igen finom bőrből	1	90	1	20	„
Legfinomabb mainczi borjúbór zúgos topán	4	—	4	50	„
Borjúbór topán erős kettős talppal munkások számára	3	50	3	80	„
Regatta Lak vagy borjukiidből Szalonlak vagy borjukiid zúgos topán divatos és varrott talppal	4	—	4	50	„
Zerge vagy Chagrin topán erős talppal	4	50	5	—	„
Legnagyobb választék fi-leány és gyermek cipőkben, úgy színte legdivatosabb ránczos eszímák mindenféle nagyságban. Vidéki megrendelések mérték vagy mintaczipő szerint utánvét mellett pontosan teljesítetnek. A t. cz. közönség saját érdekében kértetik „A Párisi cipőhöz“ czímet figyelembe venni. Részletes árjegyzék bérmentve bektüldetik.	4	—	4	50	„